

Riigikogu rahanduskomisjon
Lossi plats 1a
15165 Tallinn

11.10.2019

Pöördumine seoses ettevõtete ressursitõhususe toetusmeetmega

Lugupeetud Riigikogu rahanduskomisjoni liikmed!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda pöördub koos 11 ettevõtjate esindusorganisatsiooniga (Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Rõiva- ja Tekstiililiit, Eesti Masinatööstuse Liit, Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liit, Eesti Elektroonikatööstuse Liit, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit, Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit, Eesti Keemiatööstuse Liit, Eesti Plastitööstuse Liit, Eesti Elektritööstuse Liit) (edaspidi: ettevõtjate esindusorganisatsioonid) Riigikogu rahanduskomisjoni poole seoses Vabariigi Valitsuse 24. septembri otsusega suunata ettevõtete ressursitõhususe meetmest ligi 39 miljonit eurot teistesse valdkondadesse.

Leiame, et Vabariigi Valitsuse otsus rikub tööstusettevõtete põhjendatud ootusi, sest ettevõtted on teinud ettevalmistusi toetuse saamiseks ning riik lubas avada ressursitõhususe meetme investeeringu taotluste vooru selle aasta septembris-oktoobris. Lisaks on Valitsuse otsus vastusolus Eesti ja Euroopa strateegiliste eesmärkidega, tehtud ilma piisava mõjuanalüüsita ning kaasamata asjakohaseid sotsiaalpartnereid ja huvigruppe. Juhime tähelepanu ka sellele, et ligi 39 mln euro ära võtmisega ressursitõhususe meetmest võib jääda saavutamata 124 miljoni eurone ressursisääst ning tegemata võivad jääda otsesed investeeringud ressursitõhususe parandamiseks vähemalt 111 miljoni euro ulatuses.

Ettevõtjate esindusorganisatsioonid teevad ettepaneku jätkata ressursitõhususe meetmega varem kavandatud mahus ehk lisada meetmesse tagasi ligi 39 miljonit eurot ning avada esimesel võimalusel investeeringu taotluste voor.

Järgnevalt selgitame lähemalt ressursitõhususe meedet ning põhjendame, miks on väga oluline jätkata tööstusettevõtjate toetamist ressursitõhususe parandamisel.

I Ressursitõhususe toetusmeetme ülevaade

Eesti ressursitootlikkuse tõstmiseks on Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel välja töötatud ettevõtete ressursitõhususe meede, mille kogumaht oli algselt 220,7 miljonit eurot, millest 110,35 miljonit eurot on Euroopa Liidu vahendid. Meetme alla kuuluvad neli tegevust: teadlikkuse tõstmine, spetsialistide koolitamine, auditite ehk ressursikasutuse analüüside tegemine ja investeerimine. Käesolev pöördumine on seotud peamiselt investeeringute toetusega ning ressurssauditi toetusega.

Ressursitõhususe meetmest investeeringu toetuse saamise üheks oluliseks eelduseks on ressursiauditi tegemine. Esimene investeeringu taotluste voor avati 2017. aastal

ning teine voor 2018. aasta augustis. 2019. aasta oktoobris pidi avanema kolmas investeeringute voor, kuid loetud päevad enne vooru avamist tegi Vabariigi Valitsus otsuse suunata ressursitõhususe meetmest ligi 39 miljonit muudesse valdkondadesse ning selle tulemusena ei ole võimalik oktoobris avada kolmandat investeeringute vooru. Lisaks suletakse peagi ressursiauditite toetusvoor.

Juhime tähelepanu sellele, et ettevõtjate esindusorganisatsioonid on koostöös Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnainvesteeringute Keskuse esindajatega teinud ühiseid pingutusi, et ressursitõhususe meetme sisu ja võimalused viia ettevõtteni. On toimunud ühiseid arutelusid, infopäevi (sh 14.08.2019 toimus ressursiauditoritele 3. vooru tingimusi tutvustav infopäev Keskkonnaministeeriumis) ning oleme teinud kohtumisi ettevõtete esindajatega. Kõik need sammud on olnud vajalikud selleks, et bürokraatliku rägastiku taga nähtaks võimalust oma tootmist kaasajastada ja vajalikke ressursse otstarbekamalt kasutada. Ressursitõhususe meetet on üheskoos töögruppides laiendatud ja parendatud. Muu hulgas on 2018. aastal avatud väikeprojektide alameede, mille peamiseks sihtgrupiks on väikesed tööstusettevõtted. Töö on vilja kandnud, sest ettevõtted kavandasid tegevusi, planeerisid vahendeid ning tegid kulutusi, et olla meetme toel tulevikus ressursisäästlikumad.

II Ettevõtjate esindusorganisatsioonide ettepanek

Teeme ettepaneku jätkata ressursitõhususe meetmega varem kavandatud mahus ehk lisada meetmesse tagasi ligi 39 miljonit eurot ning avada esimesel võimalusel investeeringu taotluste voor ning mitte sulgeda ressursiauditite toetusvooru. Samuti peame oluliseks samast meetmest rahastatava tegevuse „Jäätmete ringlussevõtt ja korduskasutuseks ettevalmistamine“ rahastamise jätkamist, mille taotluste vastuvõtt pidi samuti toimuma 2019. aasta sügisel ning millel on oluline roll ringmajanduse edendamisel Eestis. Palume vastavad rahalised vahendid näha ette ka järgmise aasta riigieelarves.

Põhjused, miks on mõistlik jätkata ressursitõhususe meetme rahastamist:

- 1) **Eesti ressursitõhusus on EL-s eelviimasel kohal ning ilma riigipoolse toetuseta ei pruugi olukord kiiresti paraneda.** Eesti ressursitõhusus moodustas Eurostati andmetel 2017. aastal ELi keskmisest vaid 34 protsenti¹. Selle näitajaga oleme EL-s eelviimasel kohal, edestades väga napilt Bulgaariat. Kui Eestis loodi 1 kg-st ressursist lisandväärtust ca 0,8 eurot, siis ELi keskmine oli 2,2 eurot. Eesti ressursitõhusus jääb kaugel maha ka näiteks Lätist ja Leedust, kus ressursitõhusus oli vastavalt 68,5 ja 58,7 protsenti ELi keskmisest.
- 2) **Mäe- ja töötleva tööstuse ettevõtted võivad jätta tegemata vähemalt ca 11 miljoni euro ulatuses investeeringuid ressursitõhususe parandamiseks,** kui riik ei ava ressursitõhususe meetme kolmandat investeeringute vooru algselt planeeritud mahus. Arvutuskäiguga saab lähemalt tutvuda kirja lisa. Sellele summale lisanduvad ka kaasnevad investeeringud (näiteks hoone ehitus, IT

¹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/4/49/Resource_productivity%2C_GDP_and_DMC%2C_by_country%2C_2017update.png

süsteemid, mitteabikõlbulikud kulud), mille maht on kuni 22,2 miljonit eurot. Seega on ohus olevate investeeringute maht kokku kuni 133,2 miljonit eurot.

- 3) **Ligi 39 miljoni eurose investeeringute toetusega kaasneb 124 miljoni eurone ressursisääst ning lisandväärtuse kasv 216 miljonit eurot.** Kolmandaks investeeringute vooruks tehtud ja pooleli olevates ressursiauditites on kavandatavate investeeringute potentsiaalne eluea ressursisääst üle 73 miljoni euro ning projektide potentsiaalne eluea jooksul loodav lisandväärtus on ligi 128 miljonit eurot. Kokkuvõtvalt võib ressursitõhususe meetme katkestamisel jääda säästmata ca 124 miljoni euro väärtuses ressursi ja loomata ca 216 miljonit eurot lisandväärtust. Mõjuanalüüsiga saab lähemalt tutvuda kirja lisas.
- 4) **Paljudel ettevõtetel on põhjendatud ootus saada investeerimistoetust, sest nad on teinud ettevalmistusi, sh rahalisi kulutusi (näiteks seoses ressursiauditiga) ning riik on erinevates vormides kinnitanud, et ressursiauditi teinud ettevõtetel on võimalus taotleda toetust investeeringute tegemiseks.** Ettevõtjate esindusorganisatsioonid teavad vähemalt 58 ettevõtet, kes on teinud või tegemas ressursiauditi ja kel oleks võimalus taotleda investeeringu toetust, kui uus meede avaneks.
- 5) **Nõudlus investeeringutoetuste järele on suur.** Meile teadaolevalt on hetkel tehtud ja pooleli olevate ressursiaudititest tulenevate potentsiaalsete otseste investeeringute maht 65,8 miljonit eurot, mille elluviimiseks oli planeeritud kaasata ressursitõhususe meetmest toetusi veidi üle 22 miljoni euro. Otsestele investeeringutele lisanduvad kaasnevad investeeringud, mille suurus on 5-20 protsenti otseinvesteeringu summast. Eelpool toodud summadele lisanduvad ka planeeritud ja algavatest audititest tulenevad investeeringud, mis on samas suurusjärgus. Seega oleme veendunud, et ettevõtted kasutaksid kolmanda investeeringute vooru toetuseid täies mahus ehk toetussummad ei jääks kasutamata.
- 6) **Riik saab tänu makstavale toetusele investeeringutelt ja loodavalt lisandväärtuselt maksutulu miljonite eurode ulatuses.** Kui riik loobub ressursitõhususe meetmesse panustamisest, siis jääb maksutulu kasv kindlasti väiksemaks.
- 7) **Mitmed rahvusvahelised organisatsioonid (nt Euroopa Komisjon, Rahvusvaheline Energiaagentuur (IEA)) on andnud hiljuti Eestile soovitusi suunata rohkem rahalisi vahendeid ressursitõhususse ja ringmajanduse edendamisse.** Mõned näited: *Research and Innovation analysis in the European Semester 2019 Country Reports* (lk 50, 54)², *Country-specific recommendations 2019 Research and Innovation analysis* (lk 12)³, *Energy Policies of IEA Countries: Estonia 2019 Review*⁴.

² <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/research-and-innovation-analysis-european-semester-2019-country-reports>

³ <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/country-specific-recommendations-2019-research-and-innovation-analysis>

⁴ <https://webstore.iea.org/energy-policies-of-iea-countries-estonia-2019-review>

- 8) Juhime tähelepanu ka asjaolule, et **Eesti Keskerakonna, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ning Isamaa Erakonna valitsusliidu aluspõhimõtetes 2019-2023 on kirjas, et Vabariigi Valitsus jätkab ettevõtete ressursitõhususe investeeringute toetamist.**

Oleme valmis tänast olukorda ning oma ettepanekut lähemalt selgitama. Kui riigil ei ole võimalik ligi 39 miljonit viia tagasi ressursitõhususe meetme alla, siis peame ikkagi hädavajalikuks teatud rahaliste vahendite eraldamist selleks, et kolmas investeeringutoetuse voor avada võimalikult kiiresti. Näiteks kui ettevõtete ressursitõhususe meetmesse tagastada 22 miljonit eurot, siis see võimaldaks toetust taotleda kõikidel nendel ettevõtetel, kes on tänaseks ressursiauditi juba ära teinud või on see töö veel pooleli.

Kui riik otsustab investeeringu meetme avada uuesti näiteks järgmisel ELi rahastamise perioodil, siis see võib juba liiga hilja olla. Selleks ajaks on täna tehtud auditid, äriideed ja plaanid aegunud ning turuolukord ja ettevõtete vajadused muutunud. Samuti on hiljem keeruline taastada ettevõtete usaldust selle ja ükskõik milliste teiste ettevõtetele suunatud toetusmeetmete vastu.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Pöördumisega on liitunud:

Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Marina Kaas
Eesti Rõiva- ja Tekstiiliit, Ruta Rannala
Eesti Masinatööstuse Liit, Triin Ploompuu
Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liit, Katre Savi
Eesti Elektroonikatööstuse Liit, Arno Kolk
Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit, Enno Rebane
Eesti Toiduainetööstuse Liit, Sirje Potisepp
Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit, Rein Voog
Eesti Keemiatööstuse Liit, Hallar Meybaum
Eesti Plastitööstuse Liit, Pilleriin Laanemets
Eesti Elektritööstuse Liit, Tõnis Vare

Lisa: Mõjuanalüüs ja ühispöördumisega liitunud ettevõtete nimekiri

Koopia: Riigikogu keskkonnakomisjon
Keskkonnaministeerium
Rahandusministeerium
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070